SUOMEN PUNAISEN RISTIN LAUSUNTO

5.10.2026

Puolustusvaliokunnalle

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi puolustustarvikkeiden viennistä annetun lain muuttamisesta (HE 149/2026 vp)

Suomen Punainen Risti kiittää eduskunnan puolustusvaliokuntaa mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esityksestä puolustustarvikkeiden viennistä annetun lain muuttamisesta (HE 149/2026).

Keskeiset huomiomme ovat:

- **Kiitämme, että hallituksen esitystä on lausuntopalautteen perusteella täydennetty esityksen keskeisten ratkaisujen oikeudellisten ja käytännön vaikutusten selventämiseksi;**
- **Vientilupien päätöksentekoprosessia, vastuita ja kokonaisharkinnan perusteita tulee kuvata nykyistä selkeämmin valiokunnan mietinnössä;**
- **Lain 9 §:n 2 momenttia tulee muuttaa siten, että EU:n yhteinen kanta 2008/944/YUTP ”otetaan huomioon” -ilmaisun sijasta sitä ”noudatetaan”;**
- **Ihmisoikeuksia ja kansainvälistä humanitaarista oikeutta koskevalle riskiarviolle on annettava sitova merkitys silloin, kun siinä todetaan EU:n yhteisessä kannassa tarkoitettu selkeä vaara. Valiokunnan tulee mietinnössään todeta, ettei tällaista arviota voida sivuuttaa poliittisilla, taloudellisilla tai muilla tarkoituksenmukaisuuteen liittyvillä perusteilla;**
- **Merkittäviä ihmisoikeuksia tai kansainvälistä humanitaarista oikeutta koskevia riskejä sisältävät vientiluvat tulee käsitellä valtioneuvoston yleisistunnossa viennin arvosta riippumatta;**
- **Samoja kansainvälisiä velvoitteita ja arviointiperusteita tulee soveltaa myös puolustustarvikeapuun ja riskiarvioinnin tulee vastata laadultaan, riippumattomuudeltaan, asiantuntemukseltaan, tietopohjaltaan ja resursoinniltaan vientilupamenettelyssä tehtävää arviointia.**

Suomen Punainen Risti on viranomaisia tukeva julkisoikeudellinen yhdistys, jonka oikeudellisesta erityisasemasta on Suomessa säädetty lailla (238/2000) sekä sen nojalla annetulla tasavallan presidentin asetuksella (827/2017). Suomen Punaisen Ristin tehtävänä on tukea ja avustaa maan viranomaisia niin rauhan kuin sodan ja aseellisten selkkausten aikana ihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Kansainvälisesti Punaisen Ristin erityisasema perustuu sodan uhrien suojelemiseksi solmittuihin neljään Geneven yleissopimukseen vuodelta 1949 ja niitä täydentäviin lisäpöytäkirjoihin. Kansainvälinen yhteisö on valtuuttanut Punaisen Ristin kehittämään ja valvomaan kansainvälistä humanitaarista oikeutta (sodan oikeussääntöjä).

Yleisiä huomioita

Kiitämme, että hallituksen esitystä on lausuntopalautteen perusteella täydennetty esityksen keskeisten ratkaisujen oikeudellisten ja käytännön vaikutusten selventämiseksi.

On myönteistä, että hallituksen esitystä on täydennetty korostamalla yritysten konkreettisia velvollisuuksia. Vastuullisuusohjelman laatimisen lisäksi yritysten on tunnettava asiakkaansa ja puolustustarvikkeiden loppukäyttäjä. On tärkeää varmistaa, ettei yritysten panostus vastuullisuuteen rajoitu vastuullisuusohjelman muodolliseen laatimiseen, vaan että yritykset käytännössä selvittävät asiakkaisiin, vastaanottajiin ja loppukäyttäjiin liittyvät riskit.

Hallituksen esitystä on lisäksi täydennetty siten, etteivät valtioneuvoston yleisistunnossa käsiteltävät vientiluvat määräydy yksinomaan viennin arvon perusteella. Valtioneuvoston yleisistunnossa käsiteltäisiin myös ulko- ja turvallisuuspoliittisesti merkitykselliset vientilupa-asiat, vaikka hakemuksen kohteena olevan viennin rahallinen arvo olisi vähäisempi.

Ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa on korostettu, että kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestelmän tukeminen on yksi Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskeisistä painopisteistä. Tämän vuoksi vientilupapäätöksiä, joihin liittyy merkittäviä ihmisoikeuksia tai kansainvälistä humanitaarista oikeutta koskevia riskejä, tulee pitää ulko- ja turvallisuuspoliittisesti merkityksellisinä. Tällaiset asiat tulisi käsitellä valtioneuvoston yleisistunnossa riippumatta viennin rahallisesta arvosta. **Suomen Punainen Risti esittää, että puolustusvaliokunta toteaa mietinnössään ihmisoikeuksia tai kansainvälistä humanitaarista oikeutta koskevia merkittäviä riskejä sisältävien vientilupa-asioiden olevan ulko- ja turvallisuuspoliittisesti merkityksellisiä ja edellyttävän siten käsittelyä valtioneuvoston yleisistunnossa viennin rahallisesta arvosta riippumatta.**

On myös tervetullutta, että ehdotetun 35 §:n perusteluissa korostetaan viranomaisten välisen oma-aloitteisen tietojenvaihdon merkitystä. Tapauskohtaisen lupaharkinnan asianmukainen toteuttaminen edellyttää, että viranomaiset voivat oma-aloitteisesti välittää toisilleen tietoja, joilla voi olla merkitystä vientiluvan myöntämisen edellytysten arvioinnissa.

Oma-aloitteinen tietojenvaihto on tärkeää myös jo myönnettyjen lupien voimassaolon ja mahdollisen peruuttamisen arvioinnissa. Viranomaisilla tulee olla käytettävissään ajantasaiset tiedot myös vientiluvan myöntämisen jälkeen, jotta vastaanottajaa, loppukäyttäjää, määrämaata tai puolustustarvikkeiden mahdollista väärinkäyttöä koskevat uudet tiedot voidaan ottaa asianmukaisesti huomioon.

Hallituksen esityksen säätämisjärjestysperusteluissa käsitellään salassa pidettävien tietojen luovuttamista. Vientivalvonnassa on tärkeää tunnistaa tilanteet, joissa vientiin liittyy mahdollinen kansainvälisen oikeuden, ihmisoikeuksien tai kansainvälisen humanitaarisen oikeuden loukkausten riski. Viranomaisilla tulee tämän vuoksi olla käytettävissään olennaiset tiedot puolustustarvikkeiden viejästä, välittäjästä, vastaanottajasta ja loppukäyttäjästä.

Myös rikosrekisteritiedoilla voi olla olennainen merkitys arvioitaessa näihin toimijoihin ja suunniteltuun vientiin liittyviä riskejä. On tärkeää, että tällaiset tiedot voidaan ottaa huomioon vientilupaharkinnassa.

1. Päätöksenteon avoimuus ja sääntelyn täsmällisyys

On myönteistä, että puolustustarvikkeiden vientiä koskevan päätöksenteon avoimuutta, selkeyttä ja ennakoitavuutta pyritään vahvistamaan käsillä olevalla lainmuutoksella. Hallituksen esitystä on lausuntokierroksen jälkeen täydennetty kuvaamalla aiempaa perusteellisemmin lain nojalla tehtävien vientilupapäätösten valmistelua ja päätöksentekoprosessia.

Hyvän, avoimen ja uskottavan päätöksenteon varmistamiseksi **on kuitenkin perusteltua selventää vientiä koskeva päätöksentekoprosessi vielä tarkemmin. Tämä koskee erityisesti ihmisoikeuksia ja kansainvälistä humanitaarista oikeutta koskevien riskiarviointien laatimista sekä näille arvioille päätöksenteossa annettavaa merkitystä ja painoarvoa.**

On ymmärrettävää, että yksittäisiin vientilupiin ja niiden käsittelyyn liittyy ulko- ja turvallisuuspoliittisia näkökohtia, jotka edellyttävät luottamuksellisuutta, eikä yksittäisten vientilupapäätösten tai niiden kaikkien perustelujen julkisuus ei ole välttämätöntä. Osittain juuri tästä syystä **päätöksentekoprosessin yleinen**

läpinäkyvyys on erityisen tärkeää päätöksenteon uskottavuuden ja asianmukaisuuden varmistamiseksi.

Suomen Punainen Risti esittää, että puolustusvaliokunta selventää mietinnössään:

- millä kriteereillä vientiluvan myöntämistä koskeva kokonaisharkinta muodostetaan; sekä
- millaisiin tietolähteisiin ja arviointimenetelmiin erityisesti ihmisoikeuksia ja kansainvälistä humanitaarista oikeutta koskevien riskien arvioinnissa tukeudutaan.

Valiokunnan näkemys vahvistaisi luottamuksellisen vientilupapäätöksenteon legitimiteettiä. Samalla se loisi paremmat edellytykset viranomaisten omalle laillisuusharkinnalle, päätöksenteon yhdenmukaisuudelle ja päätösten jälkikäteiselle arvioinnille.

2. Valtiosääntö- ja hallinto-oikeudellinen näkökulma

Tarve selkeyttää päätöksentekoprosessia kytkeytyy keskeisiin perustuslaillisiin vaatimuksiin.

Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukainen lainalaisuusperiaate edellyttää, että julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin ja että toimivallan rajat on määritelty riittävän täsmällisesti. Tämä koskee myös usean viranomaisen osallistumiseen perustuvassa prosessissa tehtävää kokonaisharkintaa.

Perustuslain 118 §:ssä säädetty virkavastuu edellyttää, että viranomaisten toimivaltuudet, tehtävät ja vastuusuhteet muodostuvat riittävän selkeiksi. Jos päätöksentekoprosessin keskeiset elementit, vastuunjako ja arviointiperusteet jäävät epäselviksi, edellytykset virkavastuun asianmukaiselle toteutumiselle voivat käytännössä heikentyä.

Lisäksi perustuslain 21 §:ssä turvatun oikeuden hyvään hallintoon voidaan katsoa edellyttävän, että päätöksentekomenettely on riittävän selkeästi jäsennetty ja ennakoitava. Tämä korostuu tilanteissa, joissa yksittäisten päätösten ja niiden tausta-aineistojen julkisuutta on rajoitettu.

Oikeuskansleri on mm. hallituksen esityksen luonnoksesta ydinenergialain sekä rikoslain 34 luvun 6 §:n muuttamisesta antamassaan lausunnossa korostanut tarvetta määritellä päätöksentekojärjestelmän perusteet selkeästi. Oikeuskanslerin perustelut liittyivät tältä osin erityisesti eduskunnan tiedonsaantioikeuden toteutumiseen. Vaatimukset päätöksenteon perusteiden ja toimivaltasuhteiden riittävästä kuvaamisesta ovat merkityksellisiä myös nyt käsiteltävässä asiassa, erityisesti kun yksittäisiin päätöksiin ja niiden tausta-aineistoihin kohdistuu laajaa salassapitoa.

3. Esitys lain 9 §:n 2 momentin muuttamiseksi ja kokonaisharkinnan oikeudellisten rajojen täsmentämiseksi

Kun lakia puolustustarvikkeiden viennistä käsiteltiin eduskunnassa vuonna 2012, Suomen Punainen Risti totesi ulkoasiainvaliokunnalle antamassaan lausunnossa, että ” *Avoimuuden lisäämiseksi olisi ollut hyvä, jos laissa tai hallituksen esityksessä olisi selkeämmin kirjattu prosessi, jonka perusteella puolustusministeriö tai vaihtoehtoisesti valtioneuvoston yleisistunto tekee kokonaisarviointinsa”.*

Suomen Punainen Risti kiinnitti tuolloin huomiota myös lain 9 §:n 2 momentin sanamuotoon, jonka mukaan luvan myöntämistä koskevassa kokonaisharkinnassa ”otetaan huomioon” sotilasteknologian ja puolustustarvikkeiden viennin valvontaa koskevien yhteisten sääntöjen määrittämisestä hyväksytty Euroopan unionin neuvoston yhteinen kanta 2008/944/YUTP. Suomen Punainen Risti katsoi, ettei

sanamuoto riittävällä tavalla ilmaise yhteisen kannan oikeudellisesti sitovaa luonnetta, ja esitti ilmaisun ”otetaan huomioon” korvaamista ilmaisulla ”noudatetaan”.

Lain säätämisen jälkeen julkisuudessa käsitellyt yksittäiset vientilupapäätökset sekä oikeuskanslerin ratkaisut, kuten OKV/1198/10/2025, vaikuttavat osaltaan vahvistavan lausunnossa esitettyjen huolten ajankohtaisuutta.

Vaikka oikeuskansleri ei katsonut asiassa olevan perusteltua epäilyä lainvastaisesta tai virkavelvollisuuden vastaisesta menettelystä, hän korosti EU-oikeudesta ja kansainvälisestä oikeudesta johtuvien velvoitteiden merkitystä:

> *”Kiinnitän kuitenkin yllä voimassa olevasta oikeudesta todetun perusteella puolustusministeriön ja ulkoministeriön huomiota niiden velvollisuuteen ottaa vientilupia myönnettäessä huomioon kansainvälisestä ja EU-oikeudesta johtuvat rajoitteet tuotteiden viennille sellaisissa tapauksissa, joissa on perusteltua aihetta epäillä, että kohdemaa on rikkonut tai rikkoo kansainvälisestä oikeudesta taikka kansainvälisestä humanitaarisesta oikeudesta johtuvia velvollisuuksia.”*

Vaikka sääntelystä käyvät yleisellä tasolla ilmi lupaharkinnan perusteet, kokonaisharkinnan tarkempi sisältö sekä eri kriteerien keskinäinen suhde ja painoarvo jäävät edelleen osittain epäselviksi. Erityisen epäselväksi jää, miten poliittinen ja taloudellinen tarkoituksenmukaisuusharkinta suhteutuu EU-oikeudesta ja kansainvälisistä velvoitteista johtuviin oikeudellisiin rajoitteisiin.

EU-oikeudesta ja kansainvälisistä velvoitteista voi seurata oikeudellinen este vientiluvan myöntämiselle silloin, kun sovellettavassa sääntelyssä määritelty riski vakavista oikeudenloukkauksista täyttyy. Euroopan unionin neuvoston yhteinen kanta 2008/944/YUTP edellyttää, että arvioituaan vastaanottajamaan suhtautumista ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden noudattamiseen jäsenvaltioiden on evättävä vientilupa, jos on olemassa selkeä vaara, että vietävää sotilasteknologiaa tai vietäviä puolustustarvikkeita saatetaan käyttää vakaviin ihmisoikeuksien tai kansainvälisen humanitaarisen oikeuden loukkauksiin taikka tällaisten loukkausten helpottamiseen.

Kysymys ei tällaisessa tilanteessa ole yhdestä poliittisessa kokonaisharkinnassa vapaasti punnittavasta näkökohdasta, vaan vientiluvan myöntämistä rajoittavasta oikeudellisesta velvoitteesta. Jos asianmukaisesti laaditussa riskiarviossa todetaan yhteisessä kannassa tarkoitettu selkeä vaara, riskiarvion johtopäätöstä ei voida sivuuttaa poliittisilla, taloudellisilla tai muilla tarkoituksenmukaisuuteen liittyvillä perusteilla.

Aseiden siirtoihin liittyvä ennakoiva riskinarviointi on keskeinen keino ehkäistä kansainvälisen humanitaarisen oikeuden vakavia loukkauksia. **Riskinarvioinnin tarkoituksena ei ole arvioida ainoastaan aseviennin poliittista tarkoituksenmukaisuutta, vaan ehkäistä riskiä siitä, että siirrettyjä aseita tai muuta puolustusmateriaalia käytetään tavalla, joka johtaa vakaviin kansainvälisen humanitaarisen oikeuden loukkauksiin, helpottaa niitä tai muutoin edistää niiden toteutumista.**

Edellä esitetyillä perusteilla Suomen Punainen Risti esittää ensisijaisesti, että ehdotetun lain 9 §:n 2 momenttia muutetaan siten, että ilmaisu ”otetaan huomioon” korvataan ilmaisulla ”noudatetaan”. Säännös voisi kuulua esimerkiksi seuraavasti:

Luvan myöntäminen ja julkaiseminen perustuu kokonaisharkintaan, jossa noudatetaan sotilasteknologian ja puolustustarvikkeiden viennin valvontaa koskevien yhteisten sääntöjen määrittämisestä hyväksyttyä Euroopan unionin neuvoston yhteistä kantaa 2008/944/YUTP.

Muutoksella ilmaistaisiin nykyistä yksiselitteisemmin, ettei EU:n yhteinen kanta ole ainoastaan yksi kokonaisharkinnassa huomioon otettava näkökohta, vaan jäsenvaltioita oikeudellisesti sitova normi, jota vientilupaharkinnassa on noudatettava.

Riippumatta siitä, muutetaanko 9 §:n 2 momentin sanamuotoa, Suomen Punainen Risti esittää, että puolustusvaliokunta toteaa mietinnössään selvyyden vuoksi esimerkiksi:

Vientiluvan myöntämistä koskevassa kokonaisharkinnassa ei voida poliittisilla, taloudellisilla tai muilla tarkoituksenmukaisuuteen liittyvillä perusteilla sivuuttaa ihmisoikeuksia tai kansainvälistä humanitaarista oikeutta koskevaa kielteistä riskiarviota, jos arviossa todetaan Euroopan unionin yhteisessä kannassa 2008/944/YUTP tarkoitettu selkeä vaara. Riskiarvion johtopäätöksestä voidaan poiketa vain, jos arvio osoitetaan virheelliseksi tai puutteelliseksi esimerkiksi uuden tai luotettavamman tiedon perusteella. Tällainen poikkeaminen on perusteltava ja dokumentoitava asianmukaisesti.

Näkemys selventäisi EU:n yhteisen kannan ja muiden Suomea sitovien kansainvälisten velvoitteiden asemaa vientilupaharkinnassa. Se myös vahvistaisi päätöksenteon oikeudellista ennakoitavuutta sekä yhdenmukaista ja asianmukaisesti dokumentoitua soveltamiskäytäntöä. Ehdotettu lainmuutos ja vähintään valiokunnan mietintöön sisällytettävä nimenomainen kannanotto vastaisivat lisäksi oikeuskanslerin edellä siteerattuun huomioon puolustusministeriön ja ulkoministeriön velvollisuudesta ottaa vientilupia myönnettäessä asianmukaisesti huomioon kansainvälisestä oikeudesta ja EU-oikeudesta johtuvat viennin oikeudelliset rajoitteet. Ne selventäisivät, ettei näitä oikeudellisia rajoitteita voida sivuuttaa poliittisessa tai taloudellisessa kokonaisharkinnassa.

4. Puolustustarvikeapu ja kansainvälisten velvoitteiden toimeenpano

Puolustustarvikeavusta päätetään kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain (418/2017) nojalla. Ehdotetun puolustustarvikkeiden viennistä annetun lain 2 §:n uuden 5 kohdan mukaan vientilakia ei sovellettaisi tällaiseen toimintaan.

Puolustustarvikeapua koskevassa päätöksenteossa on noudatettava samoja asiaankuuluvia EU-oikeudellisia ja kansainvälisoikeudellisia velvoitteita kuin puolustustarvikkeiden kaupallisessa viennissä. Kansainvälisten velvoitteiden soveltuminen ei riipu siitä, luovutetaanko puolustustarvikkeita kaupallisena vientinä vai annetaanko niitä toiselle valtiolle puolustustarvikeapuna.

Kansalaisjärjestöjen ja viranomaisten välisessä vuoropuhelussa on kuitenkin ilmennyt epäselvyyksiä siitä, millaisin menettelyin kansainvälisten velvoitteiden noudattaminen varmistetaan puolustustarvikeapua koskevissa päätöksissä. Ulkoministeriön asevalvonnan yksikön kanssa lokakuussa 2022 käydyissä keskusteluissa tuli esille, ettei ulkoministeriö ollut osallistunut puolustustarvikeapuun liittyviin tavanomaisiin riskiarviointeihin ainakaan ensimmäisen Ukrainalle toimitettua puolustustarvikeapua koskevan päätöksen yhteydessä.

Järjestöjen tiedustellessa, miten kansainvälisen asekauppasopimuksen (SopS 33/2014) ja EU:n yhteisen kannan (2008/944/YUTP) edellyttämät riskiarvioinnit oli tehty, puolustusministeriö ilmoitti arvioiden sisältyneen ministeriössä tehtyyn kokonaisharkintaan. Vastauksissa ei kuitenkaan kuvattu tarkemmin arviointimenettelyä, siihen osallistuneita tahoja, käytettyjä tietolähteitä eikä sitä, miten ihmisoikeuksia ja

kansainvälistä humanitaarista oikeutta koskevat riskit oli arvioitu. Epäselväksi jäi myös, miksi puolustustarvikeapua koskevassa päätöksenteossa poikettiin vientilupamenettelyssä noudatetusta käytännöstä, jossa ulkoministeriöllä on keskeinen tehtävä riskiarviointien tekemisessä.

Suomen Punainen Risti katsoo, että samojen kansainvälisten velvoitteiden soveltuminen puolustustarvikevientiin ja puolustustarvikeapuun edellyttää myös niiden toimeenpanolta vastaavaa huolellisuuden, riippumattomuuden ja asiantuntemuksen tasoa. Erilainen kansallinen päätöksentekomenettely ei sellaisenaan ole peruste poiketa siitä, miten ja minkä viranomaisen toimesta ihmisoikeuksia ja kansainvälistä humanitaarista oikeutta koskevat riskiarviot laaditaan, millaiseen tietopohjaan ne perustetaan ja millaiset resurssit niiden tekemiseen osoitetaan. Jos vientilupamenettelystä poiketaan, menettelyn tulee kuitenkin turvata vähintään vastaava arvioinnin riippumattomuus, objektiivisuus, asiantuntemus ja järjestelmällisyys.

Kun puolustustarvikeapua koskevat yksittäiset päätökset ja niitä varten tehdyt arviot ovat pääsääntöisesti salassa pidettäviä, yleisellä tasolla on oltava selvää, mitkä viranomaiset vastaavat riskiarvioinnista, millaisia tietolähteitä siinä hyödynnetään, miten arvio dokumentoidaan ja millä tavoin sen johtopäätökset otetaan huomioon päätöksenteossa.

Hallituksen esityksen lausuntopalautetta koskevassa osassa todetaan, että useat kansalaisjärjestöt korostivat kansainvälisten velvoitteiden ja ulko- ja turvallisuuspoliittisen arvion tarpeen koskevan myös toiselle valtiolle annettavaa materiaaliapua. Esitystä ei kuitenkaan muutettu tämän palautteen perusteella, koska menettelyistä tulisi hallituksen esityksen mukaan säätää tarvittavilta osin kansainvälistä apua koskevasta päätöksenteosta annetussa laissa.

Suomen Punainen Risti pitää perusteltuna, että puolustustarvikeapua koskevan päätöksentekomenettelyn mahdollisista muutoksista säädetään tarvittaessa kyseisessä laissa. Tämä ei kuitenkaan estä puolustusvaliokuntaa selventämästä nyt käsiteltävän soveltamisalapoikkeuksen yhteydessä, että puolustustarvikeavun riskiarvioinnin tulee vastata kansainvälisten velvoitteiden asianmukaisen toimeenpanon vaatimuksia.

Tämä lähtökohta olisi ollut perusteltua todeta hallituksen esityksessä. Koska hallituksen esityksen perusteluja ei voida enää täydentää, Suomen Punainen Risti esittää, että puolustusvaliokunta toteaa mietinnössään selvyyden vuoksi seuraavaa:

> *Puolustusvaliokunta toteaa, ettei puolustustarvikkeiden viennistä annetun lain soveltamatta jättäminen toimintaan, joka perustuu kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain nojalla tehtyyn päätökseen, vaikuta Suomea sitovien EU-oikeudellisten ja kansainvälisoikeudellisten velvoitteiden soveltumiseen.*
>
> *Päätettäessä toiselle valtiolle annettavasta puolustustarvikeavusta ihmisoikeuksia ja kansainvälistä humanitaarista oikeutta koskevien riskien arvioinnissa on sovellettava samoja asiaankuuluvia EU-oikeudellisia ja kansainvälisoikeudellisia arviointiperusteita kuin puolustustarvikkeiden kaupallista vientiä koskevassa lupaharkinnassa. Puolustustarvikeapua koskevan riskiarvioinnin tulee vastata menettelyltään, riippumattomuudeltaan, objektiivisuudeltaan, asiantuntemukseltaan, tietopohjaltaan ja resursoinniltaan vientilupamenettelyssä tehtävää arviointia. Mahdollisen poikkeavan menettelyn tulee turvata vähintään vastaava arvioinnin laatu ja luotettavuus. Arviointi on tehtävä järjestelmällisesti ja dokumentoitava asianmukaisesti.*

SUOMEN PUNAISEN RISTIN LAUSUNTO

5.10.2026

Valiokunnan kannanotto selventäisi, ettei puolustustarvikeavun jääminen vientilain soveltamisalan ulkopuolelle oikeuta kevyempään tai olennaisesti erilaiseen ihmisoikeuksia ja kansainvälistä humanitaarista oikeutta koskevaan riskiarviointiin. Samalla kannanotto selventäisi viranomaisten vastuita ja edistäisi yhdenmukaista päätöksentekoa tilanteissa, joissa puolustustarvikkeiden siirtoon sovelletaan eri kansallisia päätöksentekomenettelyjä.

Jos kansainvälistä apua koskevasta päätöksenteosta annettua lakia myöhemmin muutetaan, laissa tai muutosta koskevan hallituksen esityksen perusteluissa tulisi määritellä puolustustarvikeapua koskevan riskiarvioinnin menettely, vastuuviranomaiset, arviointiperusteet ja resursointi. Samalla tulisi varmistaa, että arviointi tehdään riittävän riippumattomasti ja asiantuntevasti sekä asianmukaisen tietopohjan perusteella.

Suomen Punainen Risti pitää lisäksi tärkeänä, että viranomaiset voivat hyödyntää ulkopuolista asiantuntemusta ja luotettavia tietolähteitä erityisesti silloin, kun puolustustarvikkeita on tarkoitus luovuttaa alueelle, jolla on raportoitu merkittävistä tai toistuvista ihmisoikeuksien tai kansainvälisen humanitaarisen oikeuden loukkauksista.

Eero Rämö
pääsihteeri
Suomen Punainen Risti